

AZERBAYCAN ÜLKE PROFİLİ

**Bu kitapçığıdaki veriler
T.C.Ticaret Bakanlığı
Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler Genel
Müdürlüğü'nden alınmıştır.**

İçindekiler

1. GENEL BİLGİLER	2
2. GENEL EKONOMİK DURUM.....	7
3. DIŞ TİCARET	9
4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR	13
5. TÜRKİYE ile TİCARET	14
EKLER:.....	18

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Azerbaycan Cumhuriyeti
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Nüfus	10 220 000
Dil	Azeri Türkçesi
Din	İslam
Başkent	Bakü
Yüzölçümü	86 600 km ²
Başlıca şehirleri	Sumgayt, Gence, Mingaçevir, Khirdalan, Şirvan
Cumhurbaşkanı	İlham Aliyev
Başbakan	Ali Asadov
Para Birimi	Manat

Üyesi Olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar

ADB, BSEC, CE, CICA, CIS, EAPC, EBRD, ECO, FAO, GCTU, GUAM, IAEA, IBRD, ICAO, ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRC, ILO, IMF, IMO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC, MIGA, NAM (gözlemci), OAS (gözlemci), OIC, OPCW, OSCE, PFP, SECI (gözlemci), UN, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UNWTO, UPU, WCO, WFTU, WHO, WIPO, WMO, WTO (gözlemci)

Coğrafi Konum

Azerbaycan Cumhuriyeti Kafkasların geçiş noktası üzerinde, Büyük Kafkaslar ile Küçük Kafkaslar arasında yer almaktadır. Bölgenin en önemli özelliği tarihi geçit ve ticaret yolları üzerinde bulunmasıdır. Kuzeyinde Gürcistan (480 km) ile Rusya Federasyonu'na bağlı Dağıstan Özerk Cumhuriyeti (390 km), güneyinde İran İslam Cumhuriyeti (756 km), batısında Ermenistan (1 007 km) ve Türkiye Cumhuriyeti (Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti ile 11 km uzunluğunda ortak sınırı bulunmaktadır), doğusunda ise Hazar Denizi (713 km) yer almaktadır.

86 600 km²lik toplam araziye (%11,5 orman, %1,6 su havzası, %50 tarıma elverişli topraklardır ki, bunun %27'si otlaklar ve %36,9 diğer topraklardır.) sahip olan Azerbaycan 44-52 doğu meridyenleri ve 38-42 kuzey paralelleri üzerinde yerleşmektedir. Bakü'den Kuzey Kutba olan mesafe 5 550 km ve Ekvatora olan mesafe ise 4 440 km'dir. Dünyada en büyük göl olan Hazar Denizi 400 000 km² büyüklüğünde olup, en derin yeri 1 025 metredir.

Yaklaşık arazi yapısının %50'si dağlık olan bölgede deniz seviyesinden 3 000 metreye kadar yüksek olan sahalardan ve %1'ini ise 3 000 metreden yüksek olan sahalardan kaplamaktadır. Azerbaycan'ın ortalama deniz seviyesinden yüksekliği 657 metredir. Dağlık arazi Büyük Kafkas, Küçük Kafkas ve Talış Dağlarından oluşur. Kür-Aras ovası en büyük düzlüktür. En düşük rakım (Hazar Denizi) -28 m ve en yüksek nokta (Bazardüzü Dağı) 4 466 m'dir.

Dünyadaki 11 iklim çeşidinin dokuzuna sahip olan Azerbaycan'ın iklimini Büyük Kafkas dağlarının kuzeyden gelen soğuk hava kütleleri, Küçük Kafkas dağlarının güneyden gelen sıcak tropik hava akımları ve Hazar Denizi etkilemektedir.

Azerbaycan dünyanın çok değişik iklim tiplerine sahip ülkelerden biridir. Doğu ve orta kısımları alçak ve düzlük olduğu için, kışları ılık, yazları çok sıcak geçer. Güney doğu kısmı ise nemli subtropikal iklime sahiptir. Bölgeye düşen yıllık yağış miktarı 1 200-1 400 mm.'dir. Diğer bölgeler ise, kurak ve yarı kurak görünüme sahiptir. Tarımsal faaliyetlerin çoğu Kür ve Aras nehirleri civarında yapılmaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

Azerbaycan Parlamentosu, 31 Ağustos 1991'de, ülkenin bağımsızlığını ilan etmiştir. 18 Ekim 1991 tarihinde de Meclis Bağımsızlık kanununu kabul etmiştir. Ülke, 12/11/1995 tarihine kadar 1991'de Azerbaycan Yüksek Sovyeti tarafından kabul edilen, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının yeniden ihdas edilmesine dair kanunun verdiği yetkiyle idare edilmiştir.

Dolayısıyla halihazırda Azerbaycan, 12 Kasım 1995 tarihinde halkoyuna sunularak, %91,9 evet oyu ile kabul edilen yeni Anayasa ile idare edilmektedir. Anayasaya göre ülkenin yönetim biçimi cumhuriyettir. Başkanlık sisteminin egemen olduğu ülkede, Cumhurbaşkanı seçimi beş yılda bir yapılmaktadır.

Azerbaycan Milli Meclisi, 125 Milletvekilinden oluşmaktadır. Bunların 25'i siyasi partilerden, 100'ü ise bağımsız olarak seçilmiştir. Ülkede 30'un üzerinde irili ufaklı siyasi parti faaliyet göstermektedir.

Bugün mevcut olan müstakil ve bağımsız Azerbaycan Cumhuriyeti, 12 Kasım 1995 tarihinde referandum yolu ile kabul edilmiş olan Anayasa ile idare edilmektedir. Bu Anayasa'ya göre, Azerbaycan devleti demokratik, hukuka dayalı, laik, üniter bir cumhuriyettir. Kuvvetler ayrılığı prensibi Anayasa tarafından benimsenmiştir. Yasama yetkisi 125 milletvekilinden oluşan ve 5 yılda bir yenilenen Milli Meclis'e, yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına ve yargı yetkisi de Mahkemelere bırakılmıştır.

Milli Meclis, kanun kabul etmekle görevlendirilmiştir. Denetim yetkisi sınırlıdır. Toplantı zamanı ve süresi Anayasada belirlenmiştir. Hükümete güvenoyu vermek veya vermemek şeklinde olan parlamenter yetki, Azerbaycan Anayasasında sınırlı hale getirilmiş ve Milli Meclisin hükümete güvenoyu vermemesi halinde, aynı heyete hükümetin teşekkül ettirilmesi yetkisi Cumhurbaşkanına tanınmıştır.

Cumhurbaşkanı, hem devletin ve hemde icranın başıdır. Kanunlardan sonra Bakanlar Kurulu Kararlarından önce gelen ve "Ferman" adı verilen hukuki kararlar alma yetkisi vardır. "Ferman" denen hukuki kararlar, kanun gücünde olup, icrai hüviyete sahiptir. Bu yönü ile Cumhurbaşkanı yasama yetkisiyle de techiz edilmiştir.

Azerbaycan'da Cumhurbaşkanı 5 yıllık süre için halk seçmektedir. Hiç kimse ikiden fazla Cumhurbaşkanı seçilemez şartı, 18.03.2009 tarihinde yapılan Referandumda kaldırılmıştır. Cumhurbaşkanı hem devletin, hem de yürütmenin başıdır. Her türlü idari karar almak ve devlet teşkilatına şekil ve yön vermek yetkisine sahiptir. Başbakanı, Bakanları ve diğer devlet görevlilerini atamak ve görevden almak yetkisi vardır. Anayasaya göre, Bakanlar Kurulu

Cumhurbaşkanı'nın yüksek icra organı olup, ona tabidir ve aynı zamanda da ona karşı sorumludur. Başbakanın ve Bakanların Milli Meclis üyesi olma şartı aranmamıştır.

Anayasada devletin egemenliğinin yegane kaynağının halk olduğu vurgulanmıştır. Anayasa, halk ve özgürlüklerin tespit ve düzenlenmesi açısından çağdaş bir Anayasadır.

Nüfus ve İstihdam

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin nüfusu 10 milyon kişiye yükselmiştir. Nüfusun % 54,1'i şehirlerde, % 45,9'u ise köylerde yaşamaktadır. Nüfusun % 49'u erkek, %51'i ise kadındır. Ülke nüfusunun %22,6'sını 0-14 yaş gurubu, %70,2'sini 15-64 yaş grubu, % 6,8'ini ise 65 yaş üstü bireyler oluşturmaktadır. Ülkede çalışabilir nüfus toplam nüfusun % 50,09'ini oluşturmaktadır.

Azerbaycan, diğer dağılan SSCB ülkelerinde olduğu gibi, 1990'lardan itibaren kentlerde yaşayan nüfusunun bir kısmını kaybetmiştir. Bunda çoğunluğu kentlerde yaşayan etnik azınlıkların ülke dışına göç etmesi önemli rol oynamıştır. 2003 yılından itibaren kentsel nüfusta yeniden artış gözlenmeye başlamıştır. Kentsel nüfus toplam nüfusa oranı 2010 yılı itibarı ile %53'e çıkmıştır. Kentsel nüfusun artışında petrol sektöründeki gelişmeye bağlı olarak artan yeni iş olanakları etkili olmuştur.

Nüfusun Şehirlere Göre Dağılımı

Bakû	2 204 000
Sumgayt	333 000
Gence	328 000
Mingaçevir	96 000
Khirdalan	92 000
Şirvan	77 000
Nahcivan Şehri	74 500
Şeki	63 000
Yevlakh	58 000
Lankaran	50 000

Kaynak: Azerbaycan İstatistik Kurumu

Azeri nüfus, toplam nüfusun %90,6'sını oluşturmaktadır. Ülkedeki başlıca etnik azınlıklar ise Lezginler (%2,2-Rusya'nın Dağıstan bölgesi kökenli Müslüman Kafkas bir halk), Ruslar (%1,8) ve Ermeniler (%1,5)'dir.

Azerbaycan'ın resmi dili Azericedir(Azeri Türkçesi). Ülkede 1920'lere kadar Arap alfabesi kullanılmış, 1929 yılında Latin alfabesine geçilmiştir. Ancak, 1939 yılında zorunlu olarak Kiril alfabesine geçilmiştir. 1992 yılında Türkçeden örnek alınarak yeni bir Latin alfabesi oluşturulmuş olup, 2001'den beri zorunlu olarak kullanılmaktadır. Bağımsızlıktan sonra devlet, Rusçanın kullanımını aşamalı olarak kaldırmaya başlamıştır. Ancak Rusça halen yaygın olarak kullanılmaktadır.

Çalışan kesimin yaş limiti erkeklerde 16-65, kadınlarda 16-60'dır. Faal nüfus yaşının (çalışma yaşı) dışında çalışan çok az kişiye rastlanmaktadır. Çalışan kesimin genellikle 30- 40 yaş arasında yoğunlaştığı görülmektedir.

Doğal Kaynaklar

Azerbaycan diğer Kafkas ülkelerine göre geniş topraklara sahiptir. Ülke topraklarının yaklaşık % 55'i tarımsal arazilerden, % 2,5'i ise kentsel alanlardan oluşmaktadır. Toprakların % 12'si ise ormanlık arazidir. Azerbaycan, ekolojik olarak çok çeşitli bir coğrafi yapı sergilemektedir. Ülke, deniz seviyesi altında düzlükler, Kafkas bölgesinde 4 000 metre yüksekliğinde dağlar, çöller ve subtropik alanlarla kaplıdır. Ülke topraklarının yarıdan fazlası alçak arazilerden oluşmaktadır. Tamamı Kafkas havzasında akan nehirler gemi taşımacılığına elverişli değildir. Sulama sistemleri su depoları ile düzenlenmektedir. En büyük su deposu ülkenin batısındaki Kura nehri üzerinde yer alan Mingechaur deposudur.

Trans-Kafkas ülkeleri içinde çevre kirliliğinin en fazla olduğu ülke Azerbaycan'dır. Yağış miktarı düşük olmakla birlikte Azerbaycan yeterli taze su rezervine sahiptir. Ancak yüzey suyu kirlidir. Nüfusun dörtte biri güvenli suya ulaşmakta sorun yaşamaktadır. Sınai üretimi düşük olmasına rağmen hava kirliliği halen yüksek düzeydedir. Çevre standartları üreticiler tarafında yeterince uygulanmamaktadır. Tarımsal arazi verimliliği de uzun yıllar boyunca yetersiz drenaj ve sulama nedeni ile topraktaki tuz oranının artmasına bağlı olarak düşmüştür. Hazar Denizi seviyesinin inip çıkması da önemli bir ekolojik sorundur. Hazar Denizi, 1977-1995 yılları arasında yıllık ortalama 13 cm yükselmiştir. Hazar Denizi önemli bir balıkçılık alanıdır. Ancak kirlenme ve kaçak avlanma nedeni ile verimlilikte düşüş gözlenmektedir. 2006 yılında mersinbalığı stoklarının korunması amacı ile Azerbaycan, Rusya, Kazakistan ve Türkmenistan'dan havyar ticaretine CITES tarafından (the International Convention on International Trade in Endangered Species) geçici yasak getirilmiştir.

Enerji

Petrol ve gaz üretimi ile rafine edilmesi ülke ekonomisinin temelini oluşturmaktadır. British Petrol (BP) tarafından yayınlanan Review of World Economy isimli kaynağa göre ülkenin 7 milyar varillik kanıtlanmış petrol rezervi bulunmaktadır. Söz konusu rakam, dünya rezervlerinin 0,6'sına tekabül etmektedir. Ülkenin rezerv/üretim oranı ise 29,3'tür. Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Petrol Şirketi (SOCAR) verilerine göre ise ülkenin kanıtlanmış petrol rezervleri 17,5 milyar varildir. Ancak bu verilerin hesaplanmasında kullanılan sınıflandırmalar Sovyet sistemine göre olup, daha geniştir. Ülkenin petrol rezervleri SOCAR verilerine göre bu nedenle çok daha fazladır. Ülkenin petrol rezervleri Ortadoğu ile karşılaştırıldığında düşük düzeydedir. Ortadoğu'daki kanıtlanmış rezervler 742,7 milyar varil olup, dünya toplamının % 61,5'ine tekabül etmektedir.

Azerbaycan mevcut petrol üretimini 3 farklı boru hattı yoluyla ihraç etmektedir. Üretimin % 80'lik bölümü Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) yoluyla ihraç edilmektedir. Bu yolların dışında karayolu ve demiryolu gibi ulaşım biçimleri de ihracat sürecinde kullanılmaktadır. Özellikle Azerbaycan'ın en zengin rezervlere sahip Azeri-Çirak-Güneşli bölgesi başta olmak üzere petrol üretimi Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Petrol Şirketi (SOCAR) tarafından üstlenilmekte ve ihraç edilme süreçlerinde de aktif rol

oynamaktadır. Bununla birlikte SOCAR ülkenin petrol üretiminin % 20'lik bölümünü karşılamakta, geriye kalan bölüm ise BP yönetimindeki Azerbaijan International Operating Company (AIOC) tarafından yapılmaktadır. Bu konsorsiyumu oluşturan diğer firmalar ise Chevron, Statoil, Türkiye Petrolleri, ExxonMobil'dir. BP 1992 yılından itibaren ülkedeki en önemli yatırımcı konumunu sürdürmektedir.

Ülkedeki diğer önemli boru hatları Baku-Novorossiysk ve Baku-Supsa hatlarıdır.

Türkiye, Azerbaycan enerji sektöründe; TPAO aracılığı ile güçlü bir şekilde varlığını sürdürmekte olup, 3.2 milyar \$'ı aşan yatırımı ile bir Türk kamu şirketinin yurtdışında gerçekleştirdiği en büyük yatırımı gerçekleştirmektedir. Bu projelerde TPAO; ACG (Azeri-Çıralı-Güneşli) Projesi (%6,75), Şah Deniz Projesi (%9), Alov Projesi (%10) hisseleri oranında yer almaktadır. Ayrıca, Bakü-Tiflis-Ceyhan Ana İhraç Ham Petrol Boru Hattı Projesini hayata geçirmek amacıyla kurulan BTC Co.'da %6,53, Şah Deniz gazını taşıyacak Güney Kafkasya Doğal Gaz Boru Hattı projesinde ise %9 hisseyle yatırımcı konumundadır.

Azerbaycan'ın başta petrol üretimi olmak üzere enerji kaynakları ihracatı Türkiye'nin ekonomik yapısı ve transit ülke konumu dolayısıyla önem taşımaktadır. Özellikle sanayi üretimi bakımından ithal edilen yer altı zenginliklerine bağlılık başta olmak üzere coğrafi konum olarak bölge zenginliklerinin ihraç pazarlarına aktarılması bakımından da önemli bir konumdadır. Bu bakımdan arz güvenliğinin sağlanması ve enerji ihtiyacının karşılanması anlamında da Türkiye-Azerbaycan arasındaki işbirliği önem teşkil etmektedir. Türkiye'nin gaz ihtiyacının yaklaşık %20 sinin Azerbaycan'dan karşılanmakta olduğu ve Faz-2 gazının belirli bir kısmının da Türkiye'ye verilmesi durumunda, 2015 yılından sonra bu oranın % 30'lara ulaşmasıyla Azerbaycan-Türkiye arasındaki enerji işbirliğinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Azerbaycan'ın 5,2 GW elektrik üretim kapasitesi bulunmaktadır. Elektrik tüketiminin yaklaşık %85'i ülkedeki sekiz termik santralde ve geri kalan altı hidroelektrik santralde gerçekleştirilmektedir. Söz konusu güç santrallerinin tamamı devletindir. Ülkenin elektrik üretim kapasitesinin 10 GW'ye yükseltilmesi amacı ile iki yeni güç istasyonu inşaat sürecindedir. Ancak eskimiş teknoloji ve transmisyon kayıpları nedeni ile elektriğin bir kısmı Rusya, Türkiye ve İran'dan ithal edilmek zorunda kalmaktadır. Sanayi sektöründe tüketimin gerilemesine rağmen Azerbaycan enerji konusunda verimsizdir. Elektrik sektörü büyük ölçüde sübvansede edilmektedir. Bakü ve çevresinde enerji sıkıntısı yaşanmamasına rağmen kırsal kesimlerde sık sık elektrik kesintileri olmaktadır. Elektrik dağıtım ağı beş bölgeye bölünmüştür. Elektrik dağıtım işi özel şirketler tarafından uzun vadeli sözleşmelerle yürütülmektedir.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2018 ^a	2019 ^a	2020 ^b	2021 ^b	2022 ^b	2023 ^b	2024 ^b	2025 ^b
GSYİH (Cari Fiyatlar milyar \$)	47,11	48,05	41,67	45,02	47,32	49,7	52,16	54,74
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	1,5	2,2	-4	2	1,6	1,7	1,7	1,7
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar- \$)	4 760	4 814	4 125	4 404	4 575	4 747	4 923	5105
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	2,3	2,7	3	3,1	3,2	3,2	3,2	3,2
Cari Ödemeler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	12,8	9,1	-3,6	-4,4	-2,8	-1,4	-0,4	-0,4
Toplam Yatırımların GSYİH'ya Oranı (%)	20	20,3	14,4	16,9	17,5	18,1	18,6	19
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	4,9	4,8	6,5	5,8	5,7	5,6	5,6	5,5

Kaynak: IMF, a Gerçekleşen, b Tahmin

Azerbaycan, 1991 yılında bağımsızlığını kazandıktan sonra, önemli siyasi, askeri, sosyal ve ekonomik problemlerle karşı karşıya gelmiştir. SSCB döneminde sistemli olarak Cumhuriyetler arasında bağımlılığı bir anlamda zorunlu kılan ekonomik yapının ani çöküşü, pazar ekonomisine geçişte; ekonomik, siyasi, hukuki bir alt yapının olmaması, teknolojinin eski olması, serbest piyasa modelinin bilinmemesi, Ermenilerin işgalci tutumu sonucu topraklarının %20'sinin kaybedilmesi, 1 milyon kişinin kendi ülkesinde mülteci durumuna düşmesi ve benzeri nedenlerle üretim durma noktasına gelmiş, sonuç olarak da ekonomi üzerinde inisiyatif tamamen kaybedilmiştir.

20 Eylül 1994 tarihinde "Asrın Anlaşması" olarak adlandırılan Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi ile dünyanın önde gelen petrol şirketleri arasında "Hazar Denizinin Azerbaycan'a ait bölümünde Azeri, Çırağ, Güneşli Yataklarının Birlikte İşlenmesi ve Paylaşılması Hakkında" ilk Anlaşma imzalanmıştır.

Yeniliklere hızla adapte olan Azerbaycan, SSCB'nin dağılması ile uzmanlaşma ve işbölümüne dayalı ekonomik yapılanmanın sona ermesine, Ermenistan savaşı ve Çeçenistan sorunu nedeniyle, ülke sanayi için gereken ara mallarının ithalat yollarının kapanmasına rağmen bütün bu darboğazları aşmayı başarmıştır.

IMF verilerine göre Azerbaycan, cari fiyatlarla 2020 yılı itibarıyla 195 ülke arasında dünyanın 89. büyük ekonomisidir. 2020 yılında cari fiyatlara göre, 42 milyar dolar olacağı tahmin edilen GSYİH'nın 2021 yılında 45 milyar dolar olması beklenmektedir. 2020 yılında sabit fiyatlara göre % 4 oranında azalması beklenen GSYİH'nın, 2021 yılında % 2 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Cari fiyatlara göre Azerbaycan, 2020 yılında 4 125 dolarlık kişi başına düşen milli gelir ile dünyada 109. sırada yer almaktadır.

2020 yılında %3 olan tüketici fiyatlarına göre yıllık ortalama enflasyon oranının 2025 yılında %3,1 olacağı tahmin edilmektedir.

Ülkedeki işsiz sayısının toplam işgücüne oranının 2020 yılında %7 olacağı ve işsizliğin yüksek olduğu ülkeler arasında 66. sırayı alacağı tahmin edilmektedir.

Petrol fiyatlarının yüksek seyrettiği dönemde hızla büyüyen ve parlak bir dönem geçiren Azerbaycan, 2014'ün yarısında görülmeye başlanan petrol fiyatlarındaki düşüştür en çok etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Gelirlerin azaldığı, bir yıl içinde %100'ü bulan devalüasyonlar sonucunda risklerin önlenmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için gerekli olan kapsamlı bir reform hazırlığına girişilmiştir. İlk aşamada, gümrükler, transit geçişler, bankacılık ve vergi sistemi ile üretim ve ihracat teşviklerinde bunun yansımaları görülmüştür.

Son olarak, Azerbaycan'ın ekonomisini çeşitlendirmek amacıyla oluşturduğu uzmanlar grubunun uzun süredir üstünde çalıştığı, milli ekonomiye ve on bir farklı sektöre ilişkin stratejik yol haritaları Cumhurbaşkanı Aliyev tarafından 6 Aralık 2016 tarihinde onaylanmıştır.

Azerbaycan ekonomisinde, sanayi sektörünün önemli bir bölümünü yaklaşık 20 yıl önce kurulan ağır sanayi oluşturmaktadır. Ağır sanayi içinde en önemli sektörler demir, alüminyum ve çimento olup, çoğu petrol sanayinin gelişiminden sonra ihmal edilmiştir. Ülke sanayisinin tekrar canlanmasına yönelik olarak, Azerbaycan'da 2014 yılı "sanayi yılı" ilan edilmiştir. Reel sanayi üretiminin hızla düşmesine rağmen, konut inşası, kırsal altyapı çalışmaları ve ulaşım altyapısının iyileştirilmesinden dolayı inşaat sektörü son iki senedir çok hızlı büyümüştür.

Hizmet sektörü de ulaşım ve iletişim alanlarında yaşanan gelişmelerden dolayı hızlı bir biçimde büyümüştür. Bankacılık sektöründeki varlığın yarısından fazlasını oluşturan iki devlet bankası tarafından yönetilmektedir.

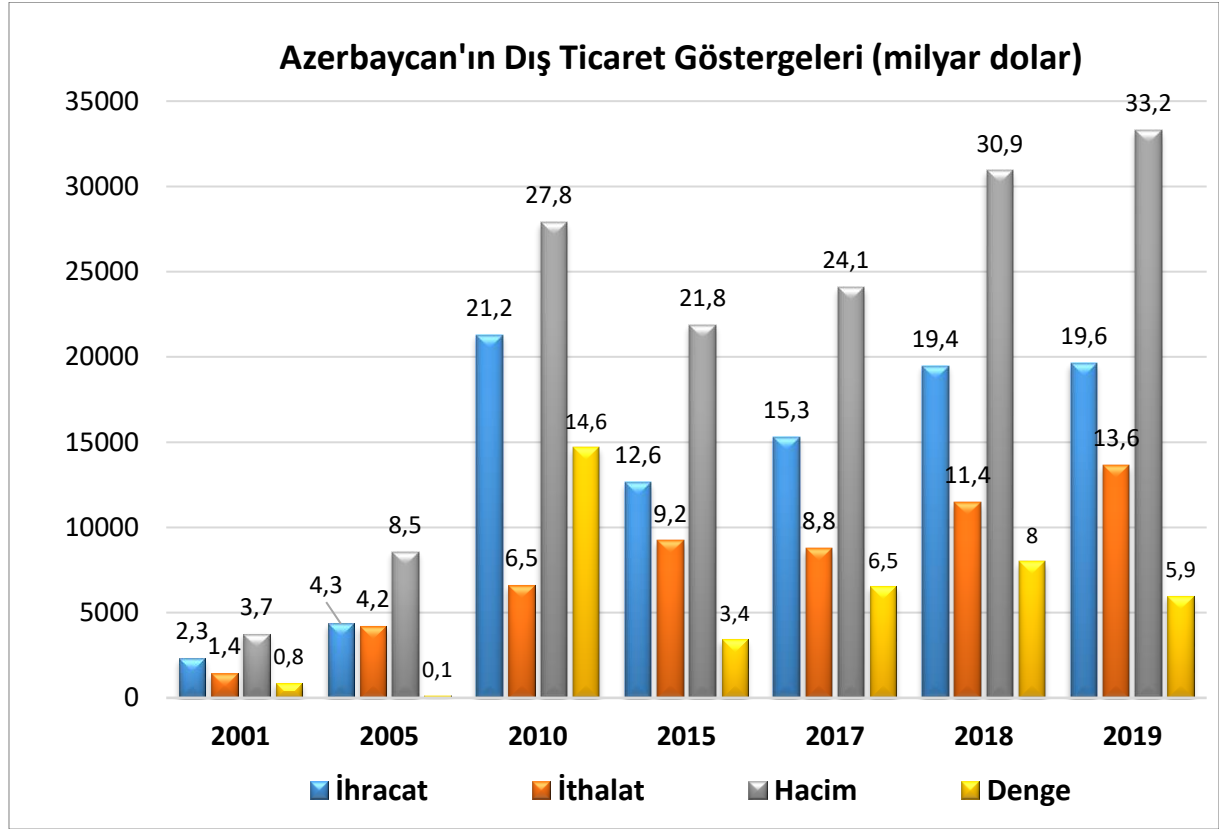
Petrol dışı alanlarda yapılan yatırımların artış kaydetmesine rağmen, IMF, ülkede enerji sektörü dışında kalan iş sektörlerinin halen oldukça zayıf görüldüğüne dikkat çekmektedir. Özellikle, gelişmemiş hukuk sistemi, rekabet koşulları önündeki engeller ve finansal sistemde yaşanan sorunların petrol dışı alanların büyümesinin önündeki en önemli engeller olduğunu belirtmektedir.

Azerbaycan'da ekonominin büyük bir bölümü hala devlet tarafından yönetilmektedir. Pek çok kamu işletmesi kendi alanlarında tekeldir. Söz konusu işletmeler yüksek fiyatlar belirlemede ve mal arzını kısıtlamakta olup, çoğu zaman mal alımında da önemli bir paya sahiptir.

3. DIŞ TİCARET

Genel Durum

Ülkenin Dış Ticareti

Kaynak: Trademap

2019 yılında 20 milyar dolarlık (%1 artan) ihracatla dünyada %0.1 pay ile 70. sırada olan ülkenin ihracat yaptığı başlıca ülkeler İtalya, Türkiye, İsrail, Hindistan ve Almanya'dır. Ülkenin ihracatında Türkiye %14,6 pay ile 2. sıradadır.

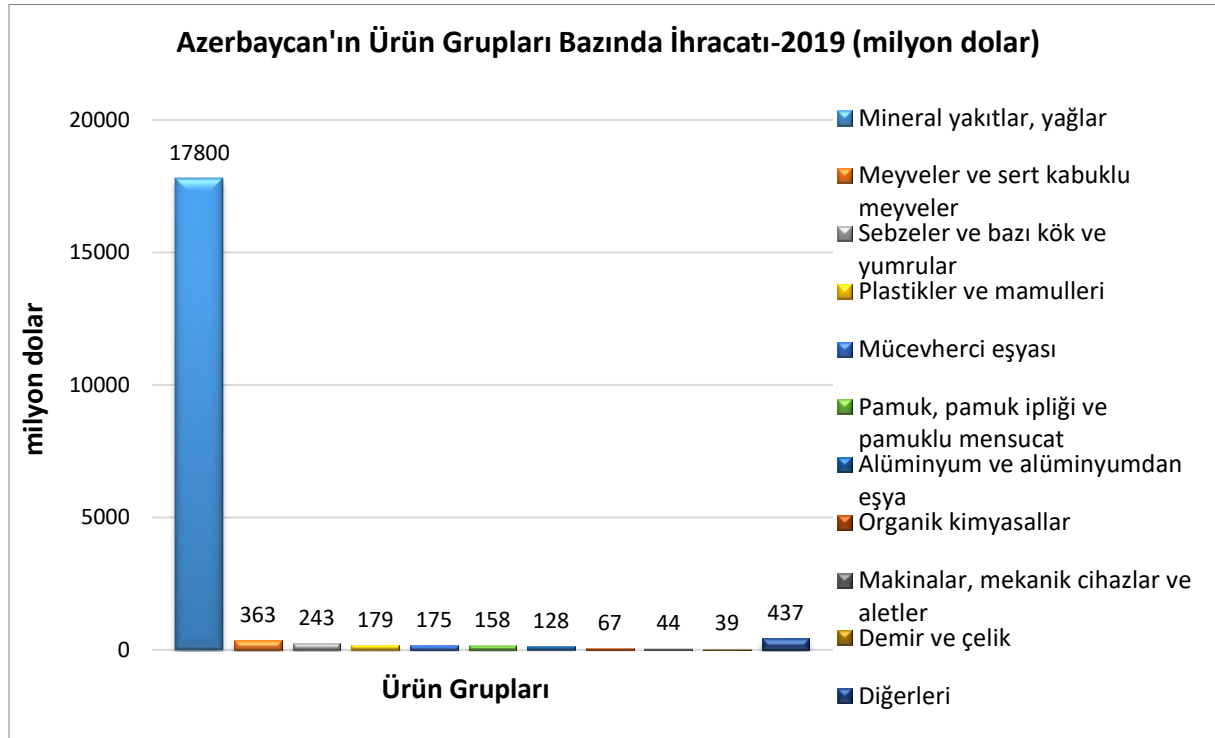
Ülkenin 2019 yılında ihraç ettiği başlıca ürünler; ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar), petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar, petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar, domates (taze/soğutulmuş) ve altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)dir.

2019 yılında 14 milyar dolarlık (%19 artan) ithalatla dünyada 87. sırada olan ülkenin ithalat yaptığı başlıca ülkeler Rusya, Türkiye, Çin, İsviçre ve ABD'dir. Ülkenin ithalatında Türkiye %12 pay ile 2. sıradadır. (ITC-Trademap)

2019 yılında ithal ettiği başlıca ürünler; altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde), otomobiller, petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar, buğday ve mahlut, tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlardır.

Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret

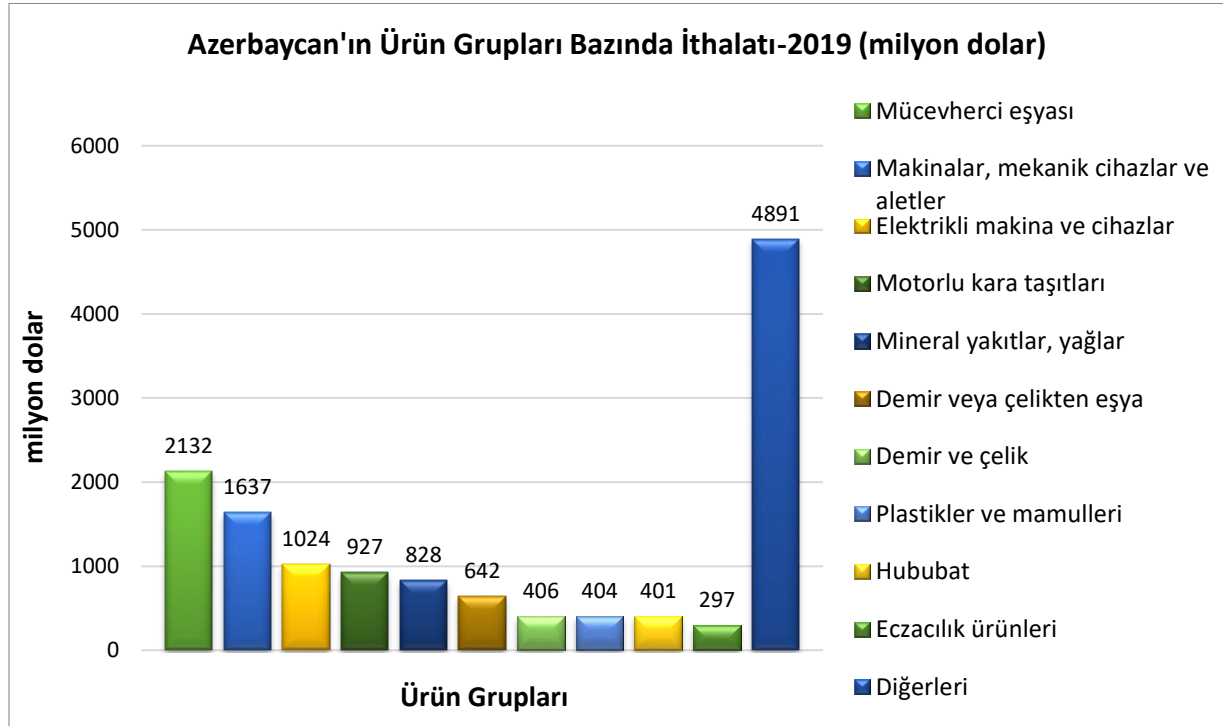
İhracat

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İthalat

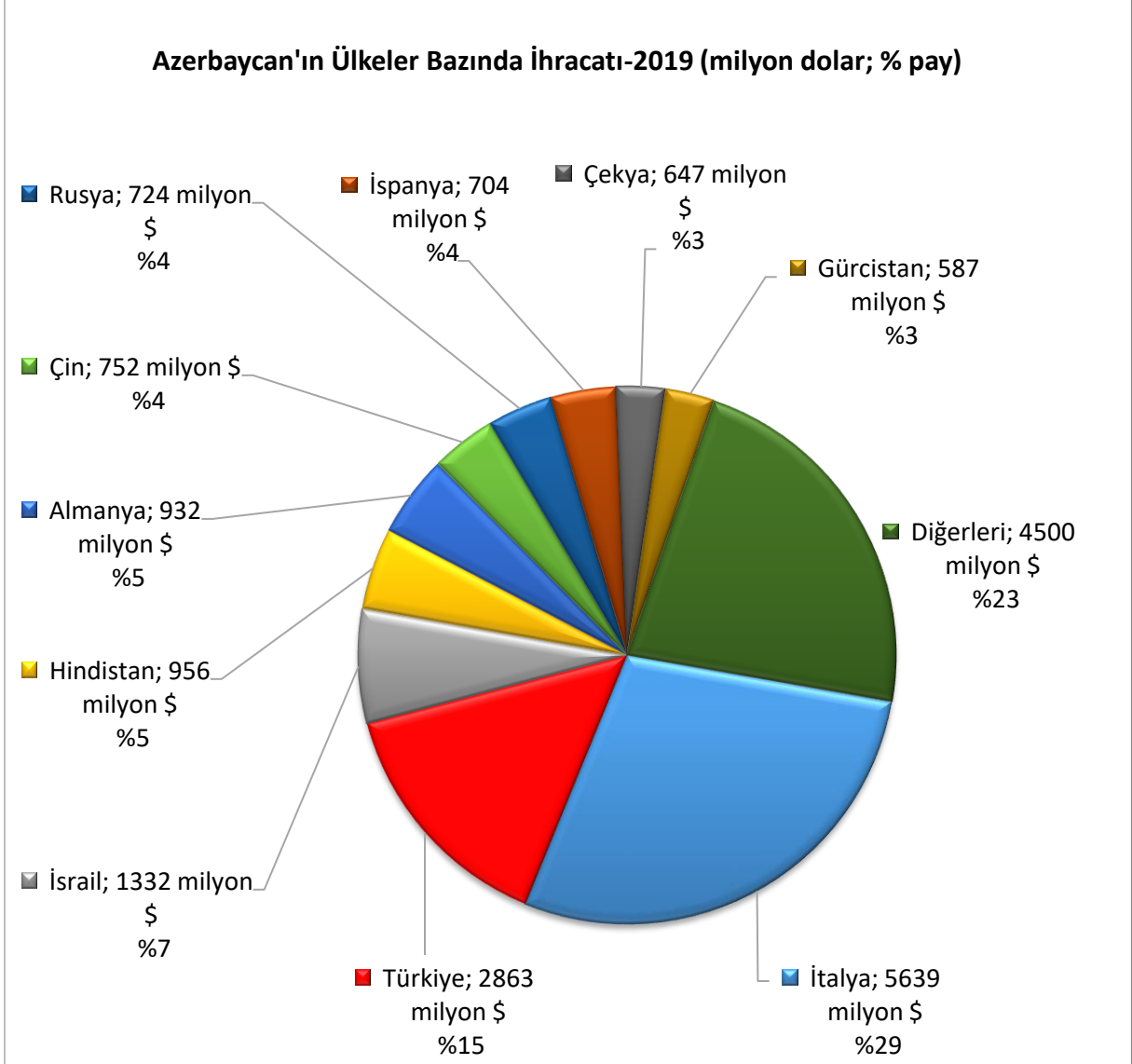

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret

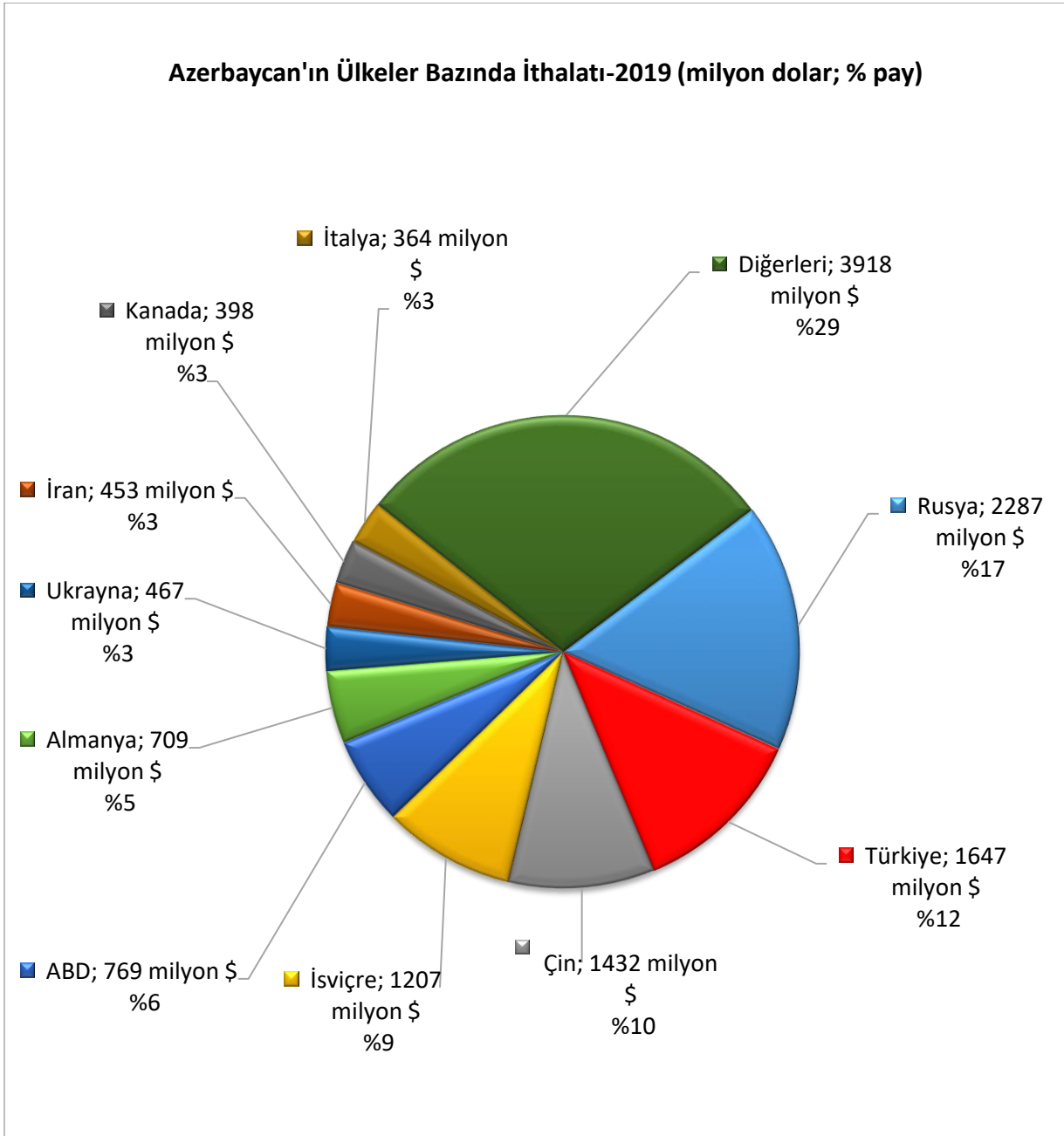
İhracat

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İthalat

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Doğrudan yabancı yatırımlar Azerbaycan'ın ekonomik canlanmasında anahtar rolü oynamıştır. Azerbaycan ülkedeki ekonomik sorunların aşılması ve istikrarın sağlanması neticesinde özellikle petrol çıkarma ve işleme sanayii bakımından yabancı yatırımlar açısından çok cazip bir pazar haline gelmiştir. Ülke ekonomisi çift yapılıdır. Bir yandan petrol (hidrokarbon) ve ona bağlı hizmetler ile müteahhitlik sektörlerinde hızlı bir gelişme eğilimi gözlenirken, diğer yandan petrol dışı sanayi sektörlerinde yatırım eksikliği gözlenmektedir. Bunun sonucunda petrol dışı sektörlerde düşük istihdam, yetersiz vergi geliri ve ihracat dolayısıyla da ithal ürünlerinde rekabetle başa çıkamama gibi sorunlar yaşanmaktadır.

Doğrudan yabancı yatırımların önemli kısmı petrol üretimi ve çıkarımı alanlarına olmuştur. Sermaye yatırımlarının %60 gibi önemli bir oranı hidrokarbon sektöründedir. Son on yıl içerisinde Azerbaycan'a yönelik gerçekleştirilen doğrudan yabancı yatırım girişleri, büyük ölçüde Azerbaycan'ın cari açıklarını finanse etmiş ve ekonomik büyümenin itici gücü olmuştur.

Doğrudan Yabancı Yatırım İstatistikleri, Milyon Dolar

Veriler	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a	2018 ^a	2019 ^b	2020 ^b	2021 ^b	2022 ^b
Ülkeye giren DYY	7 483	7 324	5 714	7 000	7 200	7 400	7 600	7 600
Ülkeye giren DYY (% GSYİH)	14,1	19,3	14,0	14,9	13,9	13,0	11,4	9,9
Ülkeye giren DYY (Gayrisafi sabit sermaye yatırımlarındaki payı, %)	50,7	77,3	59,4	65,9	59,2	52,6	46,8	40,7
Ülkeden çıkan DYY	-3 260	-2 574	-2 564	-1 500	-1 600	-1 700	-1 900	-1 900
Net DYY	4 223	4 750	3 150	5 500	5 600	5 700	5 700	5 700
DYY stoğu	66 490	73 814	79 528	86 528	93 728	101 128	108 728	116 328
Kişi başına DYY stoğu (\$)	6 913	7 590	8 092	8 719	9 359	10 013	10 681	11 346
DYY stoğu (% GSYİH)	125,3	194,9	195,2	183,7	180,9	177,5	162,5	152,1
Ülkeye giren DYY açısından dünyadaki payı (%)	0,26	0,31	0,35	0,32	0,30	0,30	0,30	0,29
DYY stoğu açısından dünyadaki payı (%)	0,25 ^c	0,26 ^c	0,27 ^c	0,27	0,27	0,29	0,30	0,31

Kaynak: EIU, a EIU Gerçekleşen, b EIU Tahmin

5. TÜRKİYE ile TİCARET

Genel Durum

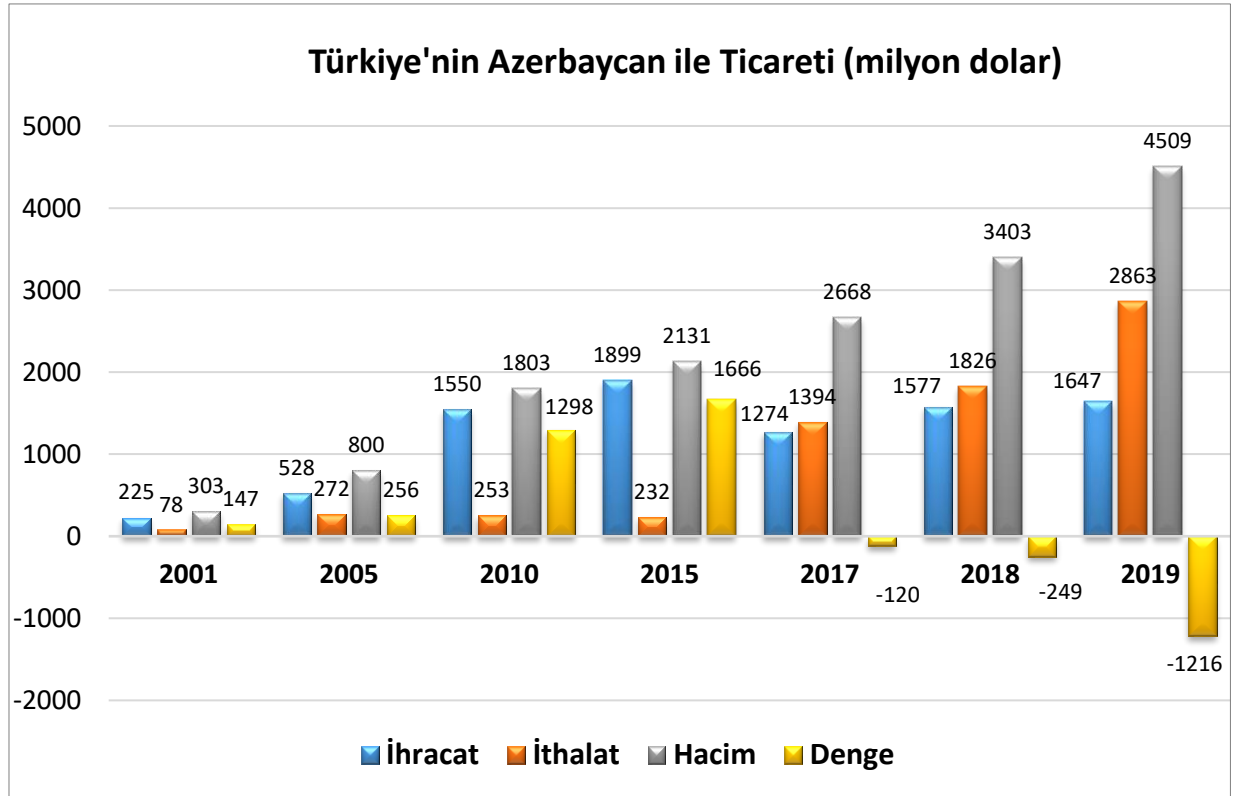
Türkiye'nin Azerbaycan'a ihracatı; ihraç ürünlerinin bu ülkede tanınmaya başlaması, Türk şirketlerinin Azerbaycan piyasasında şube açmak suretiyle Türkiye'den ithalat yapması ve bu malları iç piyasada pazarlaması gibi nedenlerle 1993 yılından bu yana yükselme eğilimi göstermektedir. Ancak, yüksek gümrük vergisi oranları nedeni ile iki ülke dış ticareti potansiyelinin gerisinde kalmaktadır.

2019 yılında ülkeye ihracatımız 2 milyar dolardır. Bir önceki yıla göre ihracatımız % 21 artmıştır. 2019 yılında ülkenin toplam ihracatımızdaki payı % 1 olup 27. sıradadır.

2019 yılında ülkeden ithalatımız 3 milyar dolardır. 2019 yılında ülkenin toplam ithalatımızdaki payı % 1 olup 23. sıradadır.

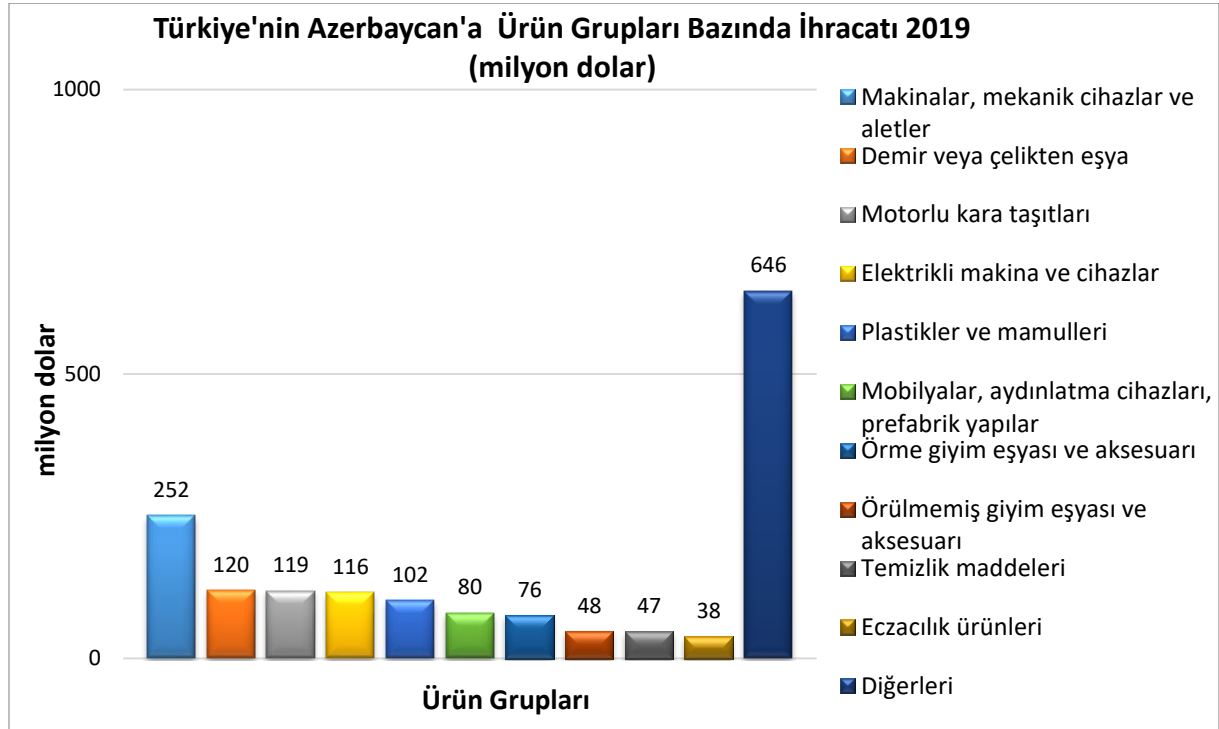
Türkiye'nin Azerbaycan'a olan ihracatında makineler ve mekanik cihazlar ve yedek parçaları, demir ve çelikten eşyalar, elektrikli makina ve cihazlar ve yedek parçaları, mobilya, otomotiv, optik alet ve cihazlar, motorlu kara taşıtları ve yedek parçaları, mineral yakıtlar, petrol ve türevleri gibi ürünler önemli paya sahiptirler. Bunun yanı sıra Türkiye'nin tuz, kükürt, taş, alçı ve çimento, kağıt, karton ve mamulleri, sabun ve müstahzarları, sebze ve meyveler gibi birçok diğer ürünlerde ihracat potansiyeli bulunmaktadır.

Türkiye-Azerbaycan Dış Ticareti

Kaynak: Trademap

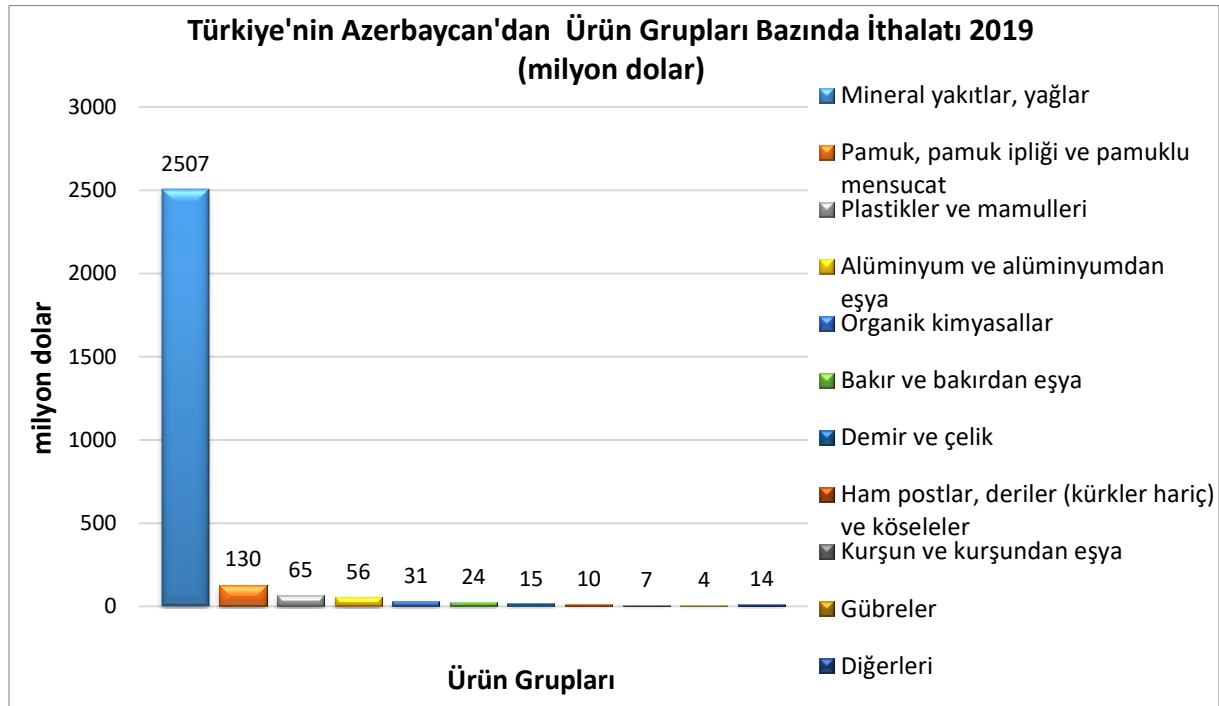
Türkiye'nin Azerbaycan'a İhracatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Türkiye'nin Azerbaycan'dan İthalatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Yatırım İlişkileri

2018 yılında yurtdışından Türkiye'ye gelen 6 milyar dolar değerindeki toplam doğrudan yatırımda, Azerbaycan 516 milyon dolar ve % 9 pay ile 2. sıradadır.

Ülkemizde yaklaşık 2000 Azerbaycan sermayesine sahip şirket faaliyet göstermektedir. Türkiye'deki Azerbaycan sermayeli şirketlerinin başlıca faaliyet alanları: toptan ve perakende ticaret; inşaat; gayrimenkul, kiralama ve iş faaliyetleri; ulaştırma, haberleşme ve depolama hizmetleri; imalat sanayi; oteller ve lokantalar; diğer toplumsal, sosyal ve kişisel hizmet faaliyetleri; tarım, avcılık ve ormancılık; sağlık işleri ve sosyal hizmetler; madencilik ve taş ocaklığı; elektrik, gaz ve su; eğitim hizmetleri; mali aracı kuruluşlardır.

Azerbaycan'ın ülkemizdeki en önemli yatırımlar SOCAR TURKEY ENERJİ A.Ş. ve TANAP DOĞALGAZ İLETİM A.Ş. tarafından yapılmaktadır.

Ülkemizin Azerbaycan'daki Yatırımları

Türkiye'nin 2018 yılında yurtdışına gerçekleştirdiği 4 milyar dolar değerindeki toplam yurtdışı doğrudan yatırımda, Azerbaycan 63 milyon dolar ve % 2 pay ile 5. sıradadır.

Yatırımlarımızda önde gelen sektörler bilgi ve iletişim, finans ve sigorta faaliyetleri, gıda, meşrubat ve tütün ürünleri sanayi ve inşaatır.

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO): TPAO Azerbaycan'da, ACG (Azeri-Çıralı-Güneşli) (%6,75), Şah Deniz (%19) ve Alov (%10) projelerinde yer almaktadır. TPAO ayrıca, Bakü-Tiflis-Ceyhan Ana İhraç Hampetrol Boru Hattı Projesinde %6,53, Şah Deniz gazını Gürcistan-Türkiye sınırına taşıyan Güney Kafkasya Doğal Gaz Boru Hattı Projesinde ise %19 hisseyle yer almaktadır.

Azertel A.Ş., Turkcell ile ortak olarak kurulmuş olup, Azerbaycan'daki ilk GSM operatörü olan AZERCELL'i kurmuştur. GSM sistem yatırımları, planlaması ve kurulum işleri ile iştigal etmektedir.

Azerbaijan Coca-Cola Bottlers (ACCB) 1994 yılında kurulmuştur. Azerbaycan'da The Coca-Cola Company (TCCC) markalarından oluşan gazlı ve gazsız içeceklerin üretim, satış ve dağıtımını gerçekleştiren ACCB 80'i aşkın tat ve paket seçeneğini tüketicilerine sunmaktadır. Coca-Cola İçecek ACCB şirketinde %99,86 oranında ortaklığa sahiptir. ACCB Bakü fabrikası ile yaklaşık 9 milyonluk bir nüfusa hizmet vermektedir. ACCB, Azerbaycan'da petrol dışı sanayi kuruluşları sınıfında gerçekleştirilen ilk ve en büyük doğrudan yabancı sermaye yatırımlarından biri olmuştur.

İki Ülke Arasındaki Müteahhitlik İlişkileri

Sovyetlerin dağılışından sonra ülke bir yenilenme süreci içerisine girmiş, bu sebeple müteahhitlik sektörü için cazip bir ortam olmuştur. Son iki yıldır bir durgunluk yaşanmasına rağmen konut, yol, içme suyu, köprü, otel, iş merkezi gibi projeler hali hazırda devam etmektedir.

Türk firmaları Azerbaycan müteahhitlik hizmetleri sahasında Başkanlık sarayları, Milli Meclisin restorasyonu ve ek binasının tamamlanması, hava alanı inşası, yol, su, elektrik, enerji nakil hatları gibi sahalarda çok önemli projeler gerçekleştirmişlerdir. Ancak, halihazırda daha çok yarım kalan projelerin tamamlanması işleriyle meşgul bulunmaktadır.

Türk Müteahhitlik firmaları Azerbaycan'da şimdiye kadar yaklaşık 12 milyar dolar değerinde 363 adet proje yürütmektedirler.

Diğer taraftan, Azerbaycan müteahhitlik sektöründe yerli firmaların kendi içinde tecrübe kazanmış oldukları ve belirli işleri doğrudan üstlenebildikleri görülmektedir. Bunun yanında piyasada belirli grupların tekel oluşturarak ihalelerde etkili olmaktadır.

Türk firmalarının bundan sonraki devrede daha çok yerli firmalarla şirketler birliği oluşturarak iş alma kabiliyetlerini devan ettirmelerinin daha gerçekçi bir yaklaşım olacağı düşünülmektedir. Petrol ve Doğalgaz ticaretinin artmasına paralel olarak, Azerbaycan'ın bundan sonraki devrede daha çok alt yapı, su, yol, elektrik gibi inşaat işlerine yönelmesi beklenmektedir.

Diğer taraftan, inşaat sektörünü hizmet ticareti yanında tedarik mekanizmasını desteklemesiyle de değerlendirmek gerekmektedir. Türk inşaat malzemeleri piyasada haklı bir imaja sahiptir. Bu anlamda Azerbaycan'ın ithalatında ve Türkiye'nin Azerbaycan'a ihracatında inşaat malzemeleri önemli bir paya sahiptir.

EKLER:***EK-1: Azerbaycan'ın İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)***

GTİP	ÜRÜNLER	2017	2018	2019	Pay (% 2019)	Değişim (%, 2018- 2019)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		15 306 018	19 458 633	19 635 580	100	0,9
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	12 171 339	15 719 482	14 814 133	75,4	-5,8
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	1 255 489	1 514 712	2 378 956	12,1	57,1
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	339 159	520 600	462 790	2,4	-11,1
0702	Domates (taze/soğutulmuş)	151 595	177 381	189 292	1	6,7
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	125 397	118 039	172 435	0,9	46,1
0810	Diğer meyveler (taze)	105 556	134 750	134 762	0,7	0
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	115 015	94 162	125 627	0,6	33,4
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	32 548	79 530	122 366	0,6	53,9
7601	İşlenmemiş alüminyum	51 229	71 439	84 644	0,4	18,5
2716	Elektrik enerjisi	50 969	65 628	76 828	0,4	17,1
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	332	6 610	73 581	0,4	1013,2
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	75 448	74 366	69 694	0,4	-6,3
2905	Asiklik alkoller ve bunların halojenlenmiş, sülfolanmış, nitrolanmış veya nitrozalanmış türevleri	52 396	44 725	64 575	0,3	44,4
0809	Kayısı, kiraz, şeftali, erik ve çakal eriği (taze)	36 764	54 288	55 004	0,3	1,3
7606	Alüminyum saclar, levhalar, şeritler (kalınlığı 0,2 mm. yi geçenler)	66 148	40 086	42 615	0,2	6,3

Kaynak: Trademap

EK-2: Azerbaycan'ın İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2017	2018	2019	Pay (% 2019)	Değişim (%, 2018- 2019)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		8 767 799	11 460 338	13 649 269	100	19
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	1	814 993	2 111 983	15.47	159
8703	Otomobiller	214 622	407 623	546 472	4	34
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	280 122	318 444	396 274	2.9	24
1001	Buğday ve mahlut	227 168	205 968	340 533	2.49	65
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	211 145	253 648	261 309	1.91	3
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	134 379	183 292	257 705	1.89	41
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	69 857	340 781	226 035	1.66	-34
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	186 862	337 344	192 950	1.41	-43
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	18 205	53 764	191 347	1.4	256
8481	Musluk, batarya, vana ve valfler	180 063	159 521	155 425	1.14	-3
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	83 992	106 693	135 312	0.99	27
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalınlık > 6 mm	92 994	127 313	128 145	0.94	1
1701	Kamış/pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	169 572	86 528	126 673	0.93	46
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	91 198	84 902	121 116	0.89	43
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamuller	83 310	94 457	113 797	0.83	20

Kaynak: Trademap

EK-3: Azerbaycan'ın Ülkelere Göre İhracatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2017	2018	2019	Pay (% 2019)	Değişim (% 2018-2019)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		15 306 018	19 458 633	19 635 580	100	0,9
1.	İtalya	5 352 489	5 879 775	5 638 642	28,7	-4,1
2.	Türkiye	1 393 786	1 825 981	2 862 695	14,6	56,8
3.	İsrail	638 938	1 310 824	1 331 616	6,8	1,6
4.	Hindistan	404 068	819 538	955 866	4,9	16,6
5.	Almanya	450 462	780 847	931 783	4,7	19,3
6.	Çin	443 807	113 573	752 163	3,8	562,3
7.	Rusya	587 034	665 741	724 342	3,7	8,8
8.	İspanya	384 222	396 368	704 460	3,6	77,7
9.	Çekya	556 855	938 384	647 451	3,3	- 31
10.	Gürcistan	487 757	485 347	586 904	3	20,9
11.	Fransa	460 005	441 674	536 648	2,7	21,5
12.	İngiltere	41 293	261 680	457 751	2,3	74,9
13.	Hırvatistan	212 927	245 844	436 550	2,2	77,6
14.	Tayland	109 406	142 054	359 698	1,8	153,2
15.	Portekiz	501 618	528 718	353 915	1,8	-33,1

Kaynak: Trademap

EK-4: Azerbaycan'ın Ülkelere Göre İthalatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2017	2018	2019	Pay (% 2019)	Değişim (% 2018-2019)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		8 767 799	11 460 338	13 649 269	100	19
1.	Rusya	1 552 735	1 884 217	2 287 172	16,8	21,4
2.	Türkiye	1 273 793	1 576 853	1 646 599	12,1	4,4
3.	Çin	854 519	1 196 673	1 432 031	10,5	19,7
4.	İsviçre	42 368	507 810	1 206 786	8,8	137,6
5.	ABD	721 123	527 232	768 542	5,6	45,8
6.	Almanya	441 747	658 614	708 725	5,2	7,6
7.	Ukrayna	460 393	469 791	467 070	3,4	-0,6
8.	İran	239 706	414 754	452 628	3,3	9,1
9.	Kanada	15 641	162 409	398 161	2,9	145,2
10.	İtalya	318 100	335 730	363 947	2,7	8,4
11.	Avustralya	4 961	4 089	295 577	2,2	7128,6
12.	Fransa	154 859	183 243	250 837	1,8	36,9
13.	İngiltere	239 862	263 541	232 634	1,7	-11,7
14.	Japonya	170 774	383 890	221 576	1,6	-42,3

Kaynak: Trademap

Ek-5: Türkiye'nin Azerbaycan'a İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2017	2018	2019	Pay (% 2019)	Değişim (%, 2018- 2019)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		1 273 793	1 576 817	1 646 599	100	4,4
8702	10 veya daha fazla kişi taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	7 034	12 315	68 143	4,1	453,3
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	51 647	50 693	63 598	3,9	25,5
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	25 791	35 039	36 196	2,2	3,3
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	23 672	30 483	35 226	2,1	15,6
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları (sabunlar hariç)	35 049	36 209	33 933	2,1	-6,3
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	14 223	22 135	28 554	1,7	29
9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	25 858	29 401	28 209	1,7	-4,1
1905	Tatlı Bisküvi ve Gofretler	19 008	23 384	26 210	1,6	12,1
8424	Sıvı veya tozları püskürtmeye, dağıtmaya mahsus mekanik cihaz, yangın söndürme cihazları	18 945	18 962	24 585	1,5	29,7
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	15 601	22 690	23 758	1,4	4,7
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları, panolar, konsollar, kabinler	11 082	15 344	21 301	1,3	38,8
3808	Haşarat öldürücü, dezenfekte edici ürünler	16 563	14 052	20 937	1,3	49
9406	Prefabrik yapılar	9 009	22 561	20 179	1,2	-10,6
0805	Turunçgiller (taze/kurutulmuş)	12 242	20 985	20 078	1,2	-4,3
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	14 731	15 669	17 902	1,1	14,3

Kaynak: Trademap

Ek-6: Türkiye'nin Azerbaycan'dan İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2017	2018	2019	Pay (%, 2019)	Değişim (%, 2018- 2019)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		1 393 786	1 825 980	2 862 695	100	56,8
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	982 805	1 234 227	2 012 645	70,3	63,1
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	76 941	227 686	417 087	14,6	83,2
5201	Pamuk (karde edilmemiş veya penyelenmemiş)	32 285	66 436	108 519	3,8	63,3
2707	Yüksek sıcaklıkta taşkömürü katranının damıtılmasından elde yağlar ve diğer ürünler	34 596	39 512	42 125	1,5	6,6
7601	İşlenmemiş alüminyum	42 720	59 252	40 145	1,4	-32,2
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	30	5 556	39 444	1,4	609,9
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	41 885	19 179	30 633	1,1	59,7
2905	Asiklik alkoller ve bunların halojenlenmiş, sülfolanmış, nitrolanmış veya nitrozalanmış türevleri	24 737	24 796	29 691	1	19,7
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	39 731	31 032	24 987	0,9	-19,5
5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibarıyla pamuk oranı >=%85 ve perakende olarak satılacak hale getirilmemiş)	6 107	10 663	19 685	0,7	84,6
7606	Alüminyum saclar, levhalar, şeritler (kalınlığı 0,2 mm. yi geçenler)	27 215	7 291	15 841	0,6	117,3
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	23 614	11 453	10 112	0,4	-11,7
7415	Bakırdan veya başları bakırdan ve gövdeleri demir ve çelikten çiviler, pünezler; bakırdan somun, vida, çivi, pim vb.	5 285	13 275	9 653	0,3	-27,3
7801	İşlenmemiş kurşun	5 486	4 366	7 451	0,3	70,7
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	12 909	13 156	7 127	0,2	-45,8

Kaynak: Trademap